

Indian Journal Of History
and Archaeology

INDIAN JOURNAL OF HISTORY AND ARCHAEOLOGY

ISSN (e):2582-225X

Vol-4, Issue -2, July-August, 2022,

PageNo,52-59

Peer Reviewed Journal, Referred Journal

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮ ಕುರಿತ ಸ್ಥೂಲನೋಟ

ಡಾ.ದಿಲೀಪ್.ಎಸ್¹

ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಪ್ರಾಚೀನ ವಿಶ್ವದ ಪ್ರಮುಖ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿಸ್ತ ಪೂರ್ವ 6ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಾಗುರು ಬುದ್ಧರು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು. ಮೂಲತಃ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಗೌತಮ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಅವರ ರಾಜಮನೆತನದ ಜೀವನವು ಅವರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವರ ಸುತ್ತಲಿನ ಅನಾರೋಗ್ಯ, ಹಳೆಯ ಮತ್ತು ಸಾವಿನಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅವರು ಮಾನವ ಕುಲದ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಅಲೆದಾಡುವವರಾದರು ಮತ್ತು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಬೋಧಿ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅವರ ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನದ 49ನೇ ದಿನದಂದು ಪರಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅದರ ಅನಂತರ ಅವರನ್ನು ಬುದ್ಧ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಅವರ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಉದಾತ್ತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಾಂಗೀಕ ಪಥದಲ್ಲಿ ತಳಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇತರ ದೇಶಗಳ ಮೇಲೂ ತನ್ನದೇ ಆದಂತಹ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವವು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಮುಕ್ತ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿತು. ಇದು ಭಾರತದಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಇದು ಜನರ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಬೌದ್ಧಿಕ, ಕಲಾತ್ಮಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ. ಜನಪ್ರಿಯ ಧರ್ಮವಾಗಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಸರಳ, ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ ಮತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯ ಧರ್ಮವಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳು, ಸುಲಭವಾದ ನೈತಿಕ ಸಂಹಿತೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿತು. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಅಭ್ಯಾಸವು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು "ವಿಜ್ಞಾನಿ" ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಇರಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಏನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಲು ಅವರ ಸ್ವಂತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ಮಾನಸಿಕ ತರಬೇತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು

1. ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ,ನಿಸರ್ಗ ಕಾಲೇಜ್ ಆಫ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್ ಕೋಲೆಗಾಲ.

ಆಂತರಿಕ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದು ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ; ಸಂತೋಷವು ಆಂತರಿಕ ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ.

ನೈತಿಕ ಬೋಧನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಅಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಸತ್ಯದಂತಹ ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಣಗಳು ಮಾನವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರ-ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಸ್ತು ಸಂಹಿತೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಈ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ವಿಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಮಠವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಯಿತು.

ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಗುರು ತನ್ನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದ ಪಾಲಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಮಹಾರಾಜ ಕಾನಿಸ್ಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಬುದ್ಧಗುರುವಿನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಈ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿತು. ಕಲೆ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕಲೆಯು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲಿನ ಶಿಲ್ಪ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ನೀಡಿತು. ಬೌದ್ಧ ಕಲೆಯ ಹಲವಾರು ಮಾದರಿಗಳು ಸ್ತೂಪಗಳು, ಚೈತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ತಂಭಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತದೆ. ಗಾಂಧಾರ ಮತ್ತು ಮಥುರಾ ಕಲೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಬುದ್ಧ ಮತ್ತು ಬೋಧಿಸತ್ತವರ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೌದ್ಧರು ಗುಹೆ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು, ಹಿಂದೂಗಳು ಮತ್ತು ಜೈನರು ಅನುಸರಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸ. ಭಾರತ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ದೇಶಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಪರ್ಕವಾಗಿ ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಬುದ್ಧರ ಸುವಾರ್ತೆಯನ್ನು ವಿದೇಶಿ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಕ್ರಿಪೂ ಮೂರನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಸಾಗಿಸಿ ಮುಂದೆ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ವಿದೇಶಿ ಬೌದ್ಧ ಯಾತ್ರಿಕರು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಿದೇಶಿಗರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಆಧುನಿಕ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದ ತಳಹದಿಯ ಸಂಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿತು.

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಬೌದ್ಧ ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಸತಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿತು. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಗೌರವವಾಗಿಯೇ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಅಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವನದ ಪಾವಿತ್ರವನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳಿತು. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಜಾನುವಾರುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹಿಂದೂಗಳು ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳಾದರು. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ

ಮೇಲೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿತು. ಧರ್ಮ, ಕಲೆ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ, ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿತು.

ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆ

ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಗಮನಾರ್ಹ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಸಮತಾವಾದವನ್ನು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ನೀಡಿತು. ಜಾತಿ ತಾರತಮ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿದರು. ಇದು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವರ ಉನ್ನತಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು. ಇದು ಸತ್ಯತೆ, ದಾನ, ಪರಿಶುದ್ಧತೆ, ಸ್ವಯಂ ತ್ಯಾಗ, ಆಸೆಗಳ ಮೇಲಿನ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಪ್ರೀತಿ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದೆ. ಅದು ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂಘಟಿಸಲಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿತು. ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಮಾನುಗತವನ್ನು ಸವಾಲು ಮಾಡಿತು, ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿತು. ಆದರೆ, ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಮುಟ್ಟಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೊಸ ಸಮಾಜವನ್ನು ಬದಲಿಸಿದಂತೆ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವೂ ಬದಲಾಯಿತು.

ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವೈದಿಕತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಘಾತವನ್ನು ನೀಡಿತು. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿತು. ಇದು ಯಾವುದೇ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ, ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥವಾಗದ ಆಚರಣೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿತು. ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಅದರ ಸಮೂಹ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಇದೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ನೈತಿಕ ಸಂಹಿತೆಯು ದಾನ, ಶುದ್ಧತೆ, ಸ್ವಯಂ ತ್ಯಾಗ, ಮತ್ತು ಸತ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಭಾವೋದ್ರೇಕಗಳ ಮೇಲಿನ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಇದು ಪ್ರೀತಿ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ನೀಡಿತು. ಇದು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯ ಲೇಖನವಾಯಿತು. ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಹಣೆಬರಹದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಿ ಎಂಬ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಇದು ಒತ್ತು ನೀಡಿತು. ಇದು ದೇವರ ಯಾವುದೇ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವವನ್ನು ತನ್ನ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಹೊರಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೂ, ಅದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅದನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಿತು ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತು.

ಪ್ರಾಣಿಬಲಿ, ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಉಪವಾಸ ಮತ್ತು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಆಚರಣೆಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು

ಬೋಧಿಸಿತು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಚಾರವು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಭಾರತೀಯ ಉಪಖಂಡದ ಗಡಿಗಳನ್ನು ದಾಟಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವ ಧರ್ಮವಾಯಿತು. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ, ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಡೆಗೆ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಾದ ನಳಂದ, ತಕ್ಷಶಿಲಾಗಳು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾಗಿವೆ.

ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಬೋಧನೆಗಳು ಕುಖ್ಯಾತ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿದವು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ಮಹಿಳೆಯರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದವು. ಇದು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡಿತು. ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಅವರು ಬಲವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದರು, ಇದು ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರಂತಹ ಭವಿಷ್ಯದ ನಾಯಕರನ್ನು ಅದೇ ರೀತಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತು. 'ಅಹಿಂಸಾ' ತತ್ವವು ಜನರಲ್ಲಿ ದಯೆ ಮತ್ತು ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿತು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ವಿಹಾರಗಳು ಮತ್ತು ಅನಂತರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಬೌದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದವು. ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಹತೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಾಗಿದ್ದರು. ಬೌದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯು ಒಬ್ಬ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮನುಷ್ಯ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಬುದ್ಧಿವಂತ, ನೈತಿಕ, ಪ್ರತಿಭಾವಂತ, ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಜಾತ್ಯತೀತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಬೌದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ವಿವೇಚನಾಶೀಲ, ಮಾನವತಾವಾದಿ, ತಾರ್ಕಿಕ ಮತ್ತು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಬೌದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣವು ಭಾರತೀಯ ಉಪಖಂಡವನ್ನು ದಾಟಿ ಚೀನಾ, ಕೊರಿಯಾ, ಜಪಾನ್, ಟಿಬೆಟ್, ಮಂಗೋಲಿಯಾ, ಶ್ರೀಲಂಕಾ, ಮ್ಯಾನ್ಮಾರ್, ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್, ಕಾಂಬೋಡಿಯನ್, ಲಾವೋಸ್, ವಿಯೆಟ್ನಾಂ, ಮಲೇಷ್ಯಾ, ಸಿಂಗಾಪುರದವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣವು ಆಧುನಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ. ಇಂದು ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲು ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ವಿಷಯಗಳಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ವಿಜ್ಞಾನ, ವೈದ್ಯಕೀಯ, ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ದೇಶಗಳ ಹೆಸರು ಆಧುನಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೌದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಚಂಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆ.

ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ

ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವು ಅನುಸರಿಸುವ ಆಚರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲು ಪ್ರಾಣಿಬಲಿಯನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾನಿಷ್ಕ ಮಹಾರಾಜ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿತು. ಇದನ್ನು ವೈದಿಕ ಧರ್ಮವೂ ಅನಂತರ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಮಹಾಯಾನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಗುರು ಬುದ್ಧರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ಹಿಂದೂ ಆರಾಧಕರು ಅನಂತರ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಹಿಂದೂಗಳು ಮೂಲತಃ ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಆದರೆ, ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿಯೇ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳಾದರು.

ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ

ಕಲೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪ್ರಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಸಾಂಚಿ, ಅಮರಾವತಿ, ಗಯಾ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಸ್ತೂಪಗಳ ಮೂಲಕ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಭಾರತದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿತು. ಅಶೋಕನ ಬೌದ್ಧ ಗುಹೆಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ತಂಭಗಳಿಂದ, ಅನೇಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ; ತಲೆಕೆಳಗಾದ ಕಮಲದ ಮೇಲಿರುವ ಸಾರನಾಥ ಸ್ತಂಭ. ಅಶೋಕನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಸ್ತೂಪವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಅನಂತರದ ಅವಧಿಯಿಂದ ಇತರ ರಜಪೂತ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿದ ಬುದ್ಧ, ಬೋಧಿಸತ್ವ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧತ್ವ, ಗಂಧರ್ವ, ಯಕ್ಷ, ಮರಗಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಬಳ್ಳಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಣಗಳು ಭಾರತದ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದವು. ಬೌದ್ಧ ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಅಜಂತಾ, ಎಲ್ಲೋರಾ, ಕಾರ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಾಗ್ ಗುಹೆಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಭಾರತೀಯ ಕಲಾವಿದರ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಕಲೆ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಚಿತ್ರಕಲೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಬಹುದು. ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ನಾಟಕದಂತಹ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೇಲೆ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವ

ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಪ್ರಭಾವವೆಂದರೆ; ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಬೌದ್ಧರು ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಪ್ರಚಾರಕರು ಸಾಹಿತ್ಯ,

ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹರಡಲು ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದರು. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲ್ಯಾಣ, ವೈಚಾರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಯ ಕಡೆಗೆ ಸಜ್ಜಾಗಿದೆ. ತಕ್ಷಶಿಲಾ, ನಳಂದಾ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಮಶಿಲಾ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಾಗಿವೆ. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಚರ್ಕ, ನಾಗಾರ್ಜುನ ಮತ್ತು ವಸುಮಿತ್ರರಂತಹ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಶ್ರೇಣಿಯ ಪ್ರಾಚೀನ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಬೌದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ ಮಗುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಅವನ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ, ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಬೌದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣದ ಇತರ ಗುರಿಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಬುದ್ಧಿವಂತ, ನೈತಿಕ, ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಜಾತ್ಯತೀತ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವರು ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದರು. ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ 3ನೇ ಮತ್ತು 4ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿನ ಜನರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅವರು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾಯಾನ ಬೌದ್ಧರು ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಬೌದ್ಧ ವಿಹಾರಗಳು ಕಲಿಕೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳಾದವು.

ಬುದ್ಧನ ಬೋಧನೆಯ ಗುರಿಯೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಯೇ ಬೌದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಭಾಷೆಯಾದ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ, ಬೌದ್ಧ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು "ಅನುತ್ತರ-ಸಮ್ಯಕ್-ಸಂಬೋಧಿ" ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಅಂದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅಂತಿಮ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ. ಅಭ್ಯಾಸ ಅಥವಾ ಕೃಷಿಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವು ಈ ಅಂತಿಮ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಾಗಿದೆ ಎಂದು ಬುದ್ಧರು ಕಲಿಸಿದರು. ಈ ಅಂತಿಮ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಇದೆ ಎಂದು ಬುದ್ಧರು ಕಲಿಸಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಸ್ವಭಾವದ ಒಂದು ಆಂತರಿಕ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬೌದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ ಮಗುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಅವನ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ, ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಬೌದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಯು ಒಬ್ಬ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಬುದ್ಧಿವಂತ, ನೈತಿಕ, ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಜಾತ್ಯತೀತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿವೇಚನಾಶೀಲರು, ಮಾನವತಾವಾದಿಗಳು, ತಾರ್ಕಿಕ ಮತ್ತು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಲೋಭ, ಮೋಹ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದರು. ಬೌದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣವು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ತೆರೆದಿತ್ತು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಜನರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿತ್ತು. ಬೌದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ ಅವಿವೇಕಿಯನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಿ, ಮೃಗವನ್ನು ಪಾದ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು.

ಬೌದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಆಂತರಿಕ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಬುದ್ಧರ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಚೇತನ ಜೀವಿಗಳು ಈ ಸಹಜ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಬುದ್ಧರ ಬೋಧನೆಯು ಜನ್ಮಜಾತ, ಪರಿಪೂರ್ಣ, ಅಂತಿಮ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ನಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಅನಂತರ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ದುಃಖವನ್ನು ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಬಹುದು. ಬೌದ್ಧರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡಿ ಅದರ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಣದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಒಳಪಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣವು ಮೋಕ್ಷ ಅಥವಾ ನಿರ್ವಾಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಜೊತೆಗೆ ವಾಕ್ಚಾತುರ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವ

ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹರಡಿತು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸಹೋದರತ್ವದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿತು. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಅವರು 'ಅಹಿಂಸಾ' ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಬಳಸಿದರು. ಭಾರತೀಯ ಧ್ವಜವು ಅಶೋಕನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಲಾಂಛನವನ್ನು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದಿಂದ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅಶೋಕನು ಬುದ್ಧರ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಬೌದ್ಧ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದನು. ಮತಾಂತರದ ಅಲೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಹರಡಿತು. ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅನೇಕ ಬೌದ್ಧ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಷ್ಣು ಹಿಂದೂ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಸರಳವಾಗಿ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ.

ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದೆ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಲೆ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ನೇಪಾಳ, ಚೀನಾ, ಜಪಾನ್, ಟಿಬೆಟ್, ಶ್ರೀಲಂಕಾ, ಬರ್ಮಾ ಮುಂತಾದ ಇತರ ದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದೆ. ಇದು ಜನರಿಗೆ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಸರಳವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ತರ್ಕಬದ್ಧ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಮನಸ್ಸಿತಿ. ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಹಿಂಸಾಚಾರದಿಂದಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಅನೇಕ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಲು ಇದು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು, ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಸಹೋದರತೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಂಥಪುಟ

1. ತ್ಯಾಂಗ್ - ಖಾ - ಪಾ, (ಸಂ) ಜ್ಞಾನೋದಯ ಹಾದಿಯ ಹಂತಗಳ ಮೇಲಿನ ಮಹಾಗ್ರಂಥ, ಸಂಪುಟ.1, ಲಾಮಿಮ್ ಚಿನ್ನೋ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್, 2000
2. ಕೆ.ಎನ್.ಅಶ್ವಥಪ್ಪ, ಸಮಗ್ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ, ಸುಭಾಷ್ ಬುಕ್ಸ್ ಸ್ಟೋರ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, 2017
3. ಡಾ. ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್, ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂಕೀಪ್ತ ಇತಿಹಾಸ, ಸುಭಾಷ್ ಬುಕ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, 1998
4. ಡಾ.ಟಿ.ಎನ್.ವಾಸುದೇವ ಮೂರ್ತಿ (ಅನು), ಬುದ್ಧ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆ, ವಂಶಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, 2015
5. Karem Armstrong, History of God: The 4000 Year Quest of Judaism, Christianity and Islam, Oxford University Press, New York, 1985
6. S. L. Huntington, Early Buddhist art and the theory of aniconism, Art Journal, Winter, Vol. 49 No. 4, 1990
7. Alfred Foucher, The Beginnings of Buddhist Art and Other Essays in Indian and Central - Asian Archaeology, Paul Geuthner, Paris, 1917
8. J.S. Mackenzie, Outlines of Social Philosophy, George Allen and Unwin Ltd, London, 1963
9. Pategama Gnanarama, An Approach to Buddhist Social Philosophy. Ti-Sarana Buddhist Association, Singapore, 1996
10. P.A. Payutto, Vision of Dhamma: A Collection of Buddhist Written in English, Bangkok, 2008
11. P.A. Payutto, A Constitution for Living, Buddhist Principles for a Fruitful and Harmonious Life, Bruce Evans (tr.), Buddhadhamma Foundation Publications, Bangkok, 1998
12. Damien Keown, Buddhist Ethics: A Very Short Introduction, Oxford University Press, Oxford, 2005
13. Kamla Jain, The Concept of Pancaśila in Indian Thought, P.V. Research Institute, Varanasi, 1983